

«Τον Μάιο του 1990 μου τηλεφώνησε πρώην συνάδελφός μου απ' τη Γερμανία (κοινωνικός σύμβουλος στις κοινωνικές υπηρεσίες για τους Έλληνες εργάτες) παρακαλώντας με να βρω επιζήσαντες ομήρους που κατά τη διάρκεια του ναζισμού δούλευαν αναγκαστικά στο Άουερμπαχ της νότιας Έσσης. Στην επιστολή που αμέσως μετά έλαβα, η ερευνητική ομάδα εργασίας (Πρόγραμμα Καταναγκαστική Εργασία στη νότια Έσση, της υπηρεσίας Εκπαίδευση Ενηλίκων της Ευαγγελικής Εκκλησίας Έσσης Νασσάου στο Ντάρμστατ) με πληροφορούσε ότι το 1944 περίπου 130 Έλληνες δούλευαν αναγκαστικά στο Άουερμπαχ. Με ρωτούσαν αν μπορώ να βρω επιζήσαντες και να συλλέξω πληροφορίες μέσω συνεντεύξεων.

Απευθύνθηκα στις αθηναϊκές εφημερίδες που πράγματι δημοσίευσαν στις πρώτες σελίδες την επιστολή μου. Λίγες ημέρες αργότερα, μετά από τηλεφώνημα, δέχτηκα την επίσκεψη δύο πρώην ομήρων που με διαβεβαίωσαν ότι ήταν στο εν λόγω «στρατόπεδο» (σε εισαγωγικά γιατί δεν επρόκειτο για στρατόπεδο) καταναγκαστικής εργασίας. Η συμπεριφορά τους ήταν άκρως επιφυλακτική και δύσπιστη. Τους εξήγησα ότι έχω εργαστεί 20 χρόνια στη Γερμανία, τα τελευταία έξι χρόνια ως κοινωνικός σύμβουλος για τους Έλληνες στην περιοχή Φρανκφούρτης-Μάιντς-Βόρμς. Ότι δύο συνάδελφοί μου, μια Ελληνίδα και ένας Γερμανός, σε συνεργασία με την Ελληνική Κοινότητα του Ντάρμστατ και μια ομάδα έρευνας από το Μπενσχαϊμ-Άουερμπαχ έχουν ανακαλύψει την ύπαρξη του «στρατοπέδου» και χρειάζονται πληροφορίες και οτιδήποτε μπορεί να βοηθήσει σε αυτήν την έρευνα. Και οι δύο αρνήθηκαν να μου δώσουν πληροφορίες –ο ένας επικαλούμενος αόριστους φόβους και ο άλλος ισχυριζόμενος ότι ο γιος του εργάζεται σε τράπεζα και γι' αυτό δε μπορεί να μιλήσει (η αλήθεια είναι, όπως διαπίστωσα μετά από μήνες, ότι εργαζόταν σε γερμανική ιδιωτική εταιρεία).

Μετά την επικοινωνία μου με την ερευνητική ομάδα, μου ζητήθηκε να κανονίσω συνάντηση των δύο με την Ελληνίδα πρώην συνάδελφό μου Ντ. Τριφωνοπούλου σε ξενοδοχείο της Αθήνας με σκοπό να τους πάρει συνέντευξη. Η συνάντηση αυτή ήταν επίσης μια πρόσθετη απογοήτευση. Ο Ι.Σ. και ο Δ.Ρ. δεν βοήθησαν την έρευνα. Όμως η πρώην συνάδελφος είχε μια επιτυχία, εκμαιεύοντας απ' τους δύο ότι υπάρχουν αρκετοί επιζήσαντες όμηροι που κατοικούν στην Κοκκινιά και τον Πειραιά.

(...)Την άνοιξη του 1991 πραγματοποιήθηκε συνάντησή μου με επτά πρώην ομήρους στην πλατεία Οσίας Ξένης στην Κοκκινιά. Μετά 46 χρόνια δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους, παρότι οι περισσότεροι κατοικούσαν στην Κοκκινιά. Συγκινημένοι έδειχναν τον αριθμό που τους είχε χαράξει ο Ι.Σ. στο μπράτσο, αγκαλιάζονταν και διηγούνταν περιστατικά από το Άουερμπαχ. Ακολούθησαν αρκετές συναντήσεις σε καφενεία ή ταβέρνες, όπου σταδιακά άρχισε να αναπτύσσεται φιλική σχέση με κάποιους από τους ομήρους.

Οι αναφορές τους ωστόσο στην περιπέτεια της ομηρίας τους ήταν αποσπασματική, όταν κάποιος όμως εξιστορούσε κάποιο συμβάν, τότε όλοι ήθελαν να το διηγηθούν λίγο διαφορετικά, έτσι όπως τους είχε χαραχθεί στη μνήμη τους.

Την άνοιξη του 1992 έλαβα από το Δημοτικό Συμβούλιο του Μπένσχαϊμ επίσημη πρόσκληση υπογεγραμμένη από τον δήμαρχο Γκέοργκ Στόλλε, να επι-

σκεφθούν οι όμηροι με συγγενείς Α' βαθμού την πόλη με έξοδα του δήμου. Απάντησα ότι αναλαμβάνω να συνοδέψω αυτή την ομάδα.

Στις 12-9-1992 συνόδευσα 9 ομήρους και 8 συγγενείς τους στη Γερμανία. Η δεξίωση, παρά την επισημότητά της –μας δέχτηκαν ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου, ο δήμαρχος, εκπρόσωποι των κομμάτων, συνδικαλιστές και εκπρόσωποι του τοπικού τύπου- ήταν εγκάρδια και φιλική.

Τις επόμενες ημέρες η ερευνητική ομάδα πήρε συνέντευξη απ' όλους τους ομήρους που εξακολουθούσαν να είναι επιφυλακτικοί και λακωνικοί στις απαντήσεις τους.

Οι 8 ημέρες παραμονής μας περιελάμβαναν επισκέψεις σε αξιοθέατα, συζήτηση με μαθητές γυμνασίου, επίσκεψη στο χώρο της συναγωγής που έκαψαν οι ναζί και συζήτηση με την εβραϊκή κοινότητα, επαφές με συνδικαλιστές και κομματικούς εκπροσώπους. Η κατάθεση στεφάνων και οι ομιλίες στο μνημείο που κατασκεύασε η πόλη στο σημείο που βρέθηκε ο ομαδικός τάφος ήταν η κορυφαία εκδήλωση. Εκτός των επισήμων και άλλων Γερμανών που προσήλθαν, ήταν και αρκετοί Έλληνες εργάτες της ελληνικής κοινότητας του Ντάρμστατ. Η γιορτή στο χώρο της κοινότητας και το αποχαιρετιστήριο δείπνο στο «Χίλτον» της πόλης, σφράγισαν αυτή την πρώτη μας επίσκεψη στον τόπο του μαρτυρίου.

(...) Έκτοτε ανά δύο σχεδόν έτη λαμβάναμε πρόσκληση από το δήμο Μπένσχαϊμ. Έξι ταξίδια έχουν πραγματοποιηθεί, το τελευταίο το Νοέμβριο του 2003. Στο μεταξύ 5 πρώην όμηροι έχουν αποβιώσει. (...)